

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ Ing. Š. H.**, bývajúceho vo S., **2/ Ing. S. K.**, bývajúceho v T., **3/ Ing. J. H.**, bývajúcej vo S., **4/ A. K.**, bývajúcej v T., v dovolacom konaní zastúpených JUDr. Petrom Dlhopolčekom, advokátom so sídlom v Banskej Bystrici, Horná 51, proti žalovaným **1/ Ing. I. K.**, naposledy bytom v B., **2/ Ing. V. K.**, bývajúcej v B., v dovolacom konaní zastúpenej JUDr. Tomášom Plankom, advokátom so sídlom v Bratislave, nám. Slobody 10, **o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 20 C 38/2002, o dovolaní žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 13. júla 2011 sp. zn. 15 Co 80/2011, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 13. júla 2011 sp. zn. 15 Co 80/2011 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom z 22. apríla 2004 č. k. 20 C 38/2002-129 určil, že žalobcovia 1/ a 3/ a žalobcovia 2/ a 4/ sú ideálnymi podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti evidovanej Katastrálnym úradom, Správou katastra Banská Bystrica, kat. územie R., na LV č. X. a to skladu súp. č. X., ktorý je postavený na parcele č. X., každý v jednej tretine. Žalovaným uložil povinnosť zaplatiť žalobcom trovy konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobcovia 1/, 2/ uzavreli so žalovaným 1/ 18. decembra 1997 zmluvu o združení podnikateľov v zmysle § 829 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej len OZ). Podľa článku I zmluvy účelom zdruzenia malo byť spoločné vykonávanie podnikateľskej činnosti na využívanie nehnuteľnosti – skladovej haly nachádzajúcej sa v B., kat. úz. R., parc. X., pričom účastníci zmluvy sa zaviazali vyhľadať vhodného záujemcu na jej prenájom, resp. v termíne do 30 dní od uzavretia kúpnej zmluvy vypracovať spoločný prevádzkový zámer jej využitia. Žalobca 2/ sa zaviazal na úhradu kúpnej ceny skladovej haly poskytnúť peňažnú hotovosť

v sume 1 750 000,-- Sk v termínoch dohodnutých v kúpnej zmluve z 18. decembra 1997. Táto suma bola predávajúcemu Drogeriám Žilina, š.p. „v likvidácii“ v súlade s obsahom kúpnej zmluvy, ktorú štátny podnik uzavrel len so žalovaným 1/ ako osobou, úspešne absolvujúcou výberové konanie, dňa 22. decembra 1997 riadne vyplatená (Ministerstvo pre správu a privatizáciu SR podľa zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby udelilo 22.10.1997 štátnemu podniku súhlas k priamemu predaju nehnuteľnosti pre kupujúceho Ing. I. K.). Na základe vykonaného dokazovania a za pomoci výkladu jednotlivých na seba nadväzujúcich článkov zmluvy o združení, dospel k záveru, že hoci v kúpnej zmluve na strane kupujúceho vystupoval len žalovaný 1/, nehnuteľnosť bola získaná pri výkone spoločnej činnosti členov združenia. V zmysle zmluvy o združení bolo totiž úmyslom všetkých účastníkov združenia nehnuteľnosť najskôr nadobudnúť a následne ju využívať formou prenájmu tretím osobám. Činnosť žalovaného 1/, pri ktorej uzavrel kúpnu zmluvu, považoval za činnosť smerujúcu k splneniu účelu združenia. Nehnuteľnosť takto nadobudnutá sa podľa ustanovenia § 834 OZ stala podielovým spoluvlastníctvom všetkých troch účastníkov združenia v rovnakých podieloch, bez ohľadu na to, že kúpnu zmluvu ako kupujúci uzavrel len žalovaný 1/. Žalobe žalobcov o určenie, že sú spolu so žalobkyňami 3/ a 4/ ideálnymi podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti, každý v jednej tretine, preto vyhovel.

Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 25. marca 2009 sp. zn. 12 Co 1/2009 na odvolanie žalovaných potom, ako Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 22. októbra 2008 sp. zn. 4 Cdo 146/2007 jeho rozsudok z 19. apríla 2007 sp. zn. 12 Co 80/2007 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, rozsudok okresného súdu po doplnení dokazovania zmenil tak, že návrh žalobcov zamietol a rozhodol o trovách celého konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že v intenciách uznesenia najvyššieho súdu zameral dokazovanie na objasnenie časovej postupnosti uzatvorenia zmluvy o združení a kúpnej zmluvy. Z výsledkov vykonaného dokazovania (dokazovanie doplnil výsluchom svedkov Ing. M. P. a Mgr. M. P.) dospel k záveru, že zmluva o združení v písomnej forme bola uzavretá neskôr, než kúpna zmluva. Pri uzavretí kúpnej zmluvy žalovaný 1/ nemohol teda jednat v mene združenia a vyjadrovať vôľu ako člen združenia. Nebolo možné preto dospieť k záveru, že nehnuteľnosť bola získaná pri výkone spoločnej činnosti účastníkov združenia (§ 834 OZ). Navyše, zo skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo a z obsahu zmluvy o združení (jej čl. 2 a 3) vyvodil, že žalobca 2/ poskytol žalovanému 1/ peniaze na zakúpenie haly bez ich vloženia do združenia a že účelom združenia bolo spoločné vykonávanie

podnikateľskej činnosti na využívanie skladovej haly. K možnosti vytvorenia združenia na základe ústnej dohody uviedol, že hoci „členovia združenia vstúpili do určitých jednaní“ a dopredu niektoré veci prejednali, nebol preukázaný vznik dohody, ktorá by mala obsahové náležitosti zmluvy o združení podľa príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka. V súvislosti s otázkou možnosti nadobudnúť nehnuteľnosť do spoluvlastníctva v zmysle § 834 OZ v procese likvidácie majetku štátneho podniku uviedol, že z právnej úpravy zákona č. 92/1991 Zb. a zákona č. 111/1990 Zb. nevyplýva, že by sa členovia združenia nemohli stať podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti (skladovej haly) nadobudnutej v podmienkach privatizácie podľa zákona č. 92/1991 Zb., ak kúpnu zmluvu uzatváral len jeden člen združenia. Predpokladom je, aby kupujúci prejavoval vôľu ako člen tohto združenia. Keďže žalovaný 1/ uzatváral kúpnu zmluvu ako fyzická osoba (nie ako člen združenia), nemohlo vzniknúť spoluvlastníctvo žalobcov k spornej nehnuteľnosti v zmysle § 834 OZ. Rozsudok okresného súdu preto podľa § 220 O. s. p. zmenil a žalobu ako nedôvodnú zamietol. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 224 ods. 1,2 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p.

Predmetný rozsudok bol na dovolanie oboch sporných strán uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. januára 2011 sp. zn. 4 Cdo 165/2009 zrušený pre nepreskúmateľnosť a nedostatok dôvodov.

Následne Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 13. júla 2011 sp. zn. 15 Co 80/2011 potvrdil ako vecne správny rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica z 22. apríla 2004 č. k. 20 C 38/2002-129. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že medzi účastníkmi nedošlo pred uzavretím písomnej zmluvy o združení k dohode (ústnou formou), ktorou by jej účastníci prejavili vôľu spoločne kúpiť nehnuteľnosť (skladovú halu) a spojiť k tomuto hospodárskemu cieľu organizačnú činnosť a finančné prostriedky a teda, že nedošlo k dohode, ktorá by z hľadiska obsahu napĺňala znaky zmluvy v zmysle § 829 a nasl. OZ. Na rozdiel od názoru vysloveného v rozsudku z 25. marca 2009 sp. zn. 12 Co 1/2009, dospel po opakovanom vyhodnotení už vykonaných dôkazov k záveru, že zmluva o združení bola uzatvorená skôr než kúpna zmluva. V tejto súvislosti uviedol, že svedkov Mgr. M. P. a Ing. M. P. nemožno považovať za vierohodných pre veľmi blízky vzťah k žalovaným (Ing. P. je dcéra žalovaných a p. P. je ich zaťom) a ich výpoveď za spoľahlivú pre existujúce diametrálne rozdiely medzi výpoveďami týchto svedkov a tvrdeniami žalovaných. Pravdivosť výpovedí týchto svedkov naštrbuje aj fakt, že žalovaní navrhli ich výsluch až neskôr

v priebehu konania, keď predtým tvrdili, že nemajú žiadny dôkaz na preukázanie iného dňa popísania zmluvy, než ktorý je uvedený v písomnej zmluve. Na rozdiel od hodnotenia týchto dôkazov v predchádzajúcom štádiu konania (výpovede týchto svedkov považoval za hodnoverné) ustálil, že uvedené skutočnosti spochybňujú pravdivosť ich tvrdení a preto týmto dôkazom neprisúdil hodnotu pravdivosti. Keďže účastníci uzatvorili zmluvu o združení predtým, ako žalovaný 1/ uzavrel kúpnu zmluvu, žalovaný 1/ prejav vôle k nadobudnutiu nehnuteľnosti robil ako člen združenia. Účastníkom teda vznikol spoluvlastnícky vzťah k dotknutej nehnuteľnosti priamo zo zákona. Rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým žalobe vyhovel, považoval preto za vecne správny.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podali včas dovolanie žalovaní. Žiadali ho zmeniť a žalobu zamietnuť, alternatívne navrhovali rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Uviedli, že krajský súd rozhodol vo veci nesprávne, v rozpore s právnym názorom vysloveným v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 146/2007 a aj v rozpore s ostaným zrušujúcim rozhodnutím najvyššieho súdu, v ktorom najvyšší súd nevytkol krajskému súdu nesprávnosť skutkových zistení a ani nevyslovil záväzný názor na potrebu opačného vyhodnotenia dôkazov. Poukázali na to, že krajský súd bez nariadenia pojednávania, bez doplnenia dokazovania, iba na základe úplne rozdielneho hodnotenia výpovedí svedkov Ing. P. a Mgr. P. dospel k inému skutkovému záveru, než v rozhodnutí z 25. marca 2009 sp. zn. 12 Co 1/2009, čo je v rozpore so zákonom. Nesprávne vyhodnotenie dôkazov a skutkového stavu vyústilo do porušenia ustanovenia § 243d ods. 1 O.s.p. o záväznosti názoru dovolacieho súdu. Z dôvodov vydania protichodných rozhodnutí bez pokynu nadriadeného súdu a bez zmeny v dokazovaní, namietali zaujatosť senátu krajského súdu. Dovolanie odôvodnili aj s poukazom na ustanovenie § 237 písm. b/ O. s. p., keďže žalovaný 1/ zomrel.

Žalobcovia vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu opravnému prostriedku žalovaných navrhli dovolanie odmietnuť ako neprípustné. Stotožnili sa so skutkovými i právnymi závermi ostatných rozsudkov súdov nižších stupňov, ktoré považovali za vecne správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný.

Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa. V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom.

V zmysle ustanovenia § 238 O. s. p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O. s. p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O. s. p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3, 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O. s. p., pretože nejde o zmeňujúci, ale o potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a nejedná sa ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. O.s.p. Dovolanie preto podľa týchto zákonných ustanovení prípustné nie je. Dovolanie nie je prípustné ani podľa ustanovenia § 238 ods. 2 O. s. p., lebo najvyšší súd v ostatnom zrušujúcom rozhodnutí žiaden záväzný právny názor nevyslovil (rozsudok krajského súdu zrušil pre nedostatok dôvodov a teda pre existenciu vady uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p.).

Ak je konanie postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 O. s. p., možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie z hľadiska § 238 O. s. p. vylúčené. V ustanovení § 237 O. s. p. sú totiž vymenované vady, ktoré sú dôvodom prípustnosti dovolania smerujúceho proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu. Dovolací súd, vzhľadom na zákonnú povinnosť vždy na tieto vady konania prihliadnúť, preskúmal prípustnosť dovolania aj z hľadísk tam uvedených.

Podľa § 237 písm. b/ O. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania.

Dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté práve touto vadou.

Podmienkou toho, aby niekto mohol byť účastníkom občianskeho súdneho konania je, že musí byť na to spôsobilý. Spôsobilosťou byť účastníkom konania sa rozumie spôsobilosť subjektov mať procesné práva a povinnosti, ktoré procesné právo priznáva účastníkom konania. Túto spôsobilosť upravuje Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 19. Vo všetkých občianskoprávných konaniach majú spôsobilosť byť účastníkom konania tí, ktorí majú všeobecnú spôsobilosť mať práva a povinnosti podľa hmotného práva, teda všeobecnú hmotnoprávnu subjektivitu, ktorá je vo vzťahu k fyzickým osobám upravená v § 7 Občianskeho zákonníka. Ak účastník po začatí súdneho konania stratí spôsobilosť byť účastníkom konania, postup súdu upravuje § 107 O. s. p.

V preskúmvanej veci z obsahu spisu vyplýva, že pôvodný žalovaný 1/ Ing. I. Konôpka zomrel dňa 22. októbra 2010, t. j. v priebehu odvolacieho konania. Odvolací súd o uvedenej skutočnosti nebol informovaný a o odvolaní žalovaných rozhodol rozsudkom dňa 13. júla 2011, teda v čase, keď žalovaný 1/ už nemal spôsobilosť byť účastníkom konania. Keďže odvolacím súdom nebol dodržaný postup v zmysle § 107 O. s. p. (odvolací súd konal s pôvodným žalovaným 1/ ako s účastníkom konania), zaťažil konanie vadou uvedenou v § 237 písm. b/ O. s. p. Tým bolo konanie pred ním postihnuté vadou zakladajúcou nielen prípustnosť, ale zároveň aj dôvodnosť podaného dovolania. Dovolaciemu súdu preto neostalo iné, než rozsudok odvolacieho súdu z tohto dôvodu zrušiť (§ 243b ods. 1 O.s.p.) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Pre ďalšie konanie sa poznamenáva, že súdy majú v občianskom súdnom konaní poskytovať materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania (§ 1 O.s.p.). V občianskom súdnom konaní súd rozhoduje na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti (§ 153 O.s.p.). Rozhodnutiu súdu vo veci samej musí teda predchádzať činnosť súdu zameraná na spoľahlivé zistenie skutkového stavu a teda aj dokazovanie zodpovedajúce garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru. V rámci dokazovania pred odvolacím súdom, to okrem iného znamená, že odvolací súd nemôže bez ďalšieho, len na základe prehodnotenia už vykonaného

dokazovania, dospieť k inému (opačnému) skutkovému záveru, než ku ktorému dospel v predchádzajúcom svojom rozhodnutí. Zásadám spravodlivého procesu zodpovedá, že ak odvolací súd chce pristúpiť k úvahám o zmene ním prijatého skutkového záveru, tento môže vyplývať len z ďalších poznatkov, ktoré odvolací súd získal opakovaním dôkazov už ním vykonaných, prípadne vykonaním nových dôkazov. Okrem toho, musí v odôvodnení rozhodnutia náležitým spôsobom vysvetliť, prečo nadobudol, na rozdiel od predchádzajúceho svojho rozhodnutia, pochybnosti o pravdivosti vykonaného dôkazu (výpovediach svedkov) a to najmä vtedy, ak na tomto dôkaze založil skutkový záver, ktorý je pre správne rozhodnutie veci určujúci. Inak jeho rozhodnutie stráca na presvedčivosti, čo treba považovať za porušenie práva na spravodlivý proces.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 18. septembra 2012

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť: Mgr. Patrícia Špacírová